

Nr 1165

av herrar Olsson i Kil och Ahlmark om ökat stöd till befrielseströrelser i södra Afrika.

Svensk opinion har sedan slutet av 1950-talet starkt reagerat mot rasförtryck och kolonialism i södra Afrika. En solidaritetsverksamhet har sedan dess bedrivits i hela landet. Frivilliga organisationer, och då framför allt ungdomsorganisationer av olika slag, har här gjort stora insatser. Även kyrkor, fackliga organisationer och konsumentkooperationen har vid skilda tillfällen bidragit till solidaritetsarbetets framgångar. De särskilda solidaritetsgrupper som ägnat sig särskilt åt förhållandena i södra Afrika förtjänar inte minst att uppmärksammas. Det har varit naturligt att Sverige officiellt bistått befrielseströrelserna i södra Afrika, vilket också skett sedan stöd inleddes 1964 till FRELIMO. Därefter har även PAIGC i Guinea-Bissau erhållit ett omfattande stöd. Stöd har dessutom under de senaste åren börjat utgå till ytterligare befrielseströrelser i området.

Hur värdefullt och riktigt detta stöd till befrielseströrelserna i södra Afrika varit framstår klart nu, snart ett år efter det att det framgångsrika befrielsekriget i de portugisiska kolonierna drivit fram en omfattande samhällsomvälvning i demokratisk riktning i det krigströtta Portugal. En snabb utvecklingsprocess mot nationellt oberoende har följt för såväl Guinea-Bissau, Moçambique som Angola. Det hittillsvarande stödet till befrielseströrelserna i Guinea-Bissau och Moçambique ger Sverige ett fortsatt ansvar för utvecklingen i dessa nu fria stater, vilka båda kommer att få brottas med stora ekonomiska och sociala utvecklingsproblem. Ett fortsatt bistånd inom ramen för det bilaterala svenska utvecklingsbiståndet är därför viktigt. De uppenbara riskerna för att frigörelsen i Angola kan komma att saboteras av koloniala och rasistiska krafter gör dock en svensk beredskap för fortsatt stöd till befrielseströrelserna nödvändig. Mombasa-överenskommelsen mellan MPLA, UNITA och FNLA visar återigen på det orimliga i att ge stöd enbart till en av rörelserna.

Då frigörelseprocessen i de portugisiska kolonierna kan förväntas bli genomförd relativt snart, vänds intresset för befrielsekampen i södra Afrika till Sydafrika, Rhodesia och Namibia. Ett väsentligt ökat svenskt stöd till befrielseströrelser och -organisationer i detta område framstår därför som väsentligt. Utvecklingen i dessa länder där rasåtskillnadspolitik satts i konsekvent system har avgörande betydelse inte bara för många miljoner förtryckta och utsugna afrikaner utan också för de fria afrikanska staternas i området möjligheter till en fredlig utveckling mot nationellt oberoende, social rättvisa och framsteg. Detta gäller inte minst de nyblivna

fria staterna Angola och Moçambique.

I Rhodesia har den olagliga utbrytarregimen under Ian Smiths ledning nu suttit i tio år. Stora delar av det sydafrikanska apartheidsystemet har överförts till Rhodesia. Bantustanpolitiken har påbörjats med omfattande tvångsomflyttningar av den afrikanska befolkningen. Det inhemska afrikanska motståndet har vuxit sig starkt under de senaste åren. Befrielseströrelserna ZANU och ZAPU har ökat sin aktivitet väsentligt, och ZANU-gerillan har tillfogat regeringstrupperna och de till Rhodesia inkallade syd-afrikanska polistrupperna svåra motgångar. Den fortfarande icke olagliga ANC-rörelsen har utträttat ett stortat arbete för att mobilisera den afrikanska civilbefolkningen i Rhodesia till ett omfattande motstånd. Mot denna bakgrund skall man se de förhandlingar som inleddes i Zambias huvudstad Lusaka i slutet av 1974 för att komma till rätta med Rhodesias framtid. Den sydafrikanska premiärministern Vorster har inför det allt starkare internationella trycket, t. ex. i FN, mot just Sydafrika känt sig pressad att för att uppnå ett temporärt lugnare läge offra det vita Rhodesia och tvinga det av Sydafrika helt beroende Rhodesia till en uppgörelse med afrikanerna. Ingenting talar emellertid för någon enkel eller snabb lösning i Rhodesia. Därför är ett fortsatt och utökat stöd till befrielseorganisationerna där viktigt.

Även i det av Sydafrika styrda Namibia kan en viss förändring kanske vara att vänta. Motståndsarbetet främst från SWAPO:s sida har varit framgångsrikt särskilt i det nordliga Ovamboland. Det internationella trycket på Sydafrika att gå med på ett frigörande är också här stort. FN har här tagit på sig ett särskilt ansvar med sin särskilda Namibia-kommissarie, fredspristagaren Sean MacBride. Sydafrika förefaller inte berett att acceptera en lösning som skulle innebära förlorad kontroll över Namibia och dess omfattande naturrikedomar. Inte minst 1974 har medfört omfattande aktioner och repressalieåtgärder i massiv omfattning mot namibiernas självständighetskamp och SWAPO i synnerhet. Förtrycket får närmast sägas ha ökat. Samtidigt söker Sydafrika en lösning som innebär en uppsplattning av Namibia i ett flertal små områden, vilka var för sig knappast skulle vara livskraftiga och därför även i framtiden helt beroende och kontrollerade av Sydafrika. I dag förefaller det endast att finnas en organisation av mer betydande karaktär i Namibia nämligen SWAPO. Denna organisation bör därför erhålla det utökade stöd till befrielsekampen i Namibia som bör utgå.

I inget land i Södra Afrika förefaller befrielsen så fjärran som i rasförtryckets hemland – Sydafrika. Den sydafrikanska regeringens accepterande av de nya, fria staterna i de forna portugisiska kolonierna liksom eventuella lösningar i någon form av frågorna i Rhodesia och Namibia kan endast ses som ett försök att erhålla det, åtminstone tillfälliga, andrum den syd-afrikanska minoritetsdiktaturen behöver för att stärka sitt grepp om landet. Ingenting tyder på någon avgörande förändring i det sydafrikanska samhällssystemet.

Bantustanpolitiken genomförs konsekvent, och alla former av opposition

slås ned lika brutalt som någonsin. Premimärminister Vorster tvekar inte ett ögonblick om den vita överhöghetens fortbestånd. Även synbarliga reträtter sker endast som inslag i en taktik för att stärka greppet på längre sikt. Motståndet i Sydafrika har dock ökat under de senaste åren. Framför allt de många strejkerna av afrikanska arbetare har varit framgångsrika, men också olika aktioner på universiteten har blivit uppmärksammade. Det torde vara helt klart att rasförtryckets upphörande i södra Afrika står och faller med utvecklingen i Sydafrika. Därför måste ett konsekvent svenskt arbete mot rasförtryck resultera i ett väsentligt ökat stöd till kampen just i Sydafrika. ANC förefaller vara den enda befrielseorganisationen av betydande format. De omfattande fackliga aktionerna och de framgångar dessa haft motiverar emellertid att även ett stöd till afrikanernas egen fackliga verksamhet överväges. Ett arbete på olika områden är nödvändigt för att kampen mot rasförtrycket skall bära frukt.

Med hänvisning till det anförda hemställs

att riksdagen beslutar ge regeringen i uppdrag att ta upp förhandlingar med befrielseströrelserna i Sydafrika, Namibia och Rhodesia om långtidsavtal som säkerställer ett snabbt växande svensk bistånd.

Stockholm den 24 januari 1975

BILLY OLSSON (fp)

PER AHLMARK (fp)

i Kil